

פרשת שלח לך

חטא המרגלים

פרשת השבוע המספרת את סיפור המרגלים, יש בה אין ספור השלכות אקטואליות לאירועים ולוויכוחים המתחוללים בתוכנו בזמן הזה. כאז כן עתה, אותו ויכוח בין המאמינים ביכולת ה' לבין הנבהלים מעמי הסביבה. כאז כן עתה, אותו עימות בין אוהבי ארץ ישראל לבין מוציאי דיבת הארץ רעה.

חטא המרגלים הוא החטא הקשה ביותר שחטא עם ישראל במדבר, חטא שהיה יותר חמור אפילו מחטא העגל. חטא העגל, בזה שלא השמידו אותם על אתר, נמחל במידת מה והקדוש ברוך הוא אומר למשה: "ועתה, לך נחה את העם אל אשר דברתי לך, הנה מלאכי ילך לפניך וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם". ואילו בעוון המרגלים נגזר עליהם כליון מוחלט: "אני ה' דברתי אם לא זאת אעשה לכל העדה הזאת הנועדים עלי, במדבר הזה יתמו ושם ימותו".

מפרשי התורה מחפשים את ה"עוקץ" של החטא, במה חטאו המרגלים שנגזרה עליהם כליה?!

שנים עשר מרגלים שולח משה רבנו. נשיא לכל שבט. האם לא די בשנים או שלשה מרגלים אשר ירגלו את הארץ עבור כל עם ישראל? האם בני ישראל זקוקים למספר מרגלים אשר יהיה זהה למספר השבטים? עובדה היא כי גם יהושע בן נון שלח מרגלים, אך הוא הסתפק בשני מרגלים. מדוע שלח, איפוא, משה מספר כה רב של מרגלים? גם מעמדם של הנשלחים מעורר תמיהה. למטרת ריגול לא נשלחים אנשים מפורסמים והידועים לכל. הריגול דורש מעטה סודיות וחשאיות מוחלטת וכאן נשלחים שמות מהשורה הראשונה: "כולם אנשים, ראשי בני ישראל המה". כולם נשיאים וראשי שבטים, מעמד שאינו נראה כהולם את התכונה הנדרשת לטובת הענין.

תפקידו של המרגל הוא תפקיד בטחוני. מצפים ממנו שיערוך רישום ומיפוי של המקומות הנוחים לכיבוש, שיברר את ריכוזי הצבא, מקומות הנשק וכו'. תאורי נופי הארץ, איכותה החקלאית של האדמה וגידוליה החקלאיים של הארץ הם מעבר למה שנדרש ממרגל, שכן דבר אין לאלו עם הנושא הבטחוני. כאן מבקש משה מהמרגלים ברורם של פרטים החורגים מתחומי התענינותו של מרגל: "ומה הארץ אשר הוא יושב בה, הטובה היא אם רעה, ומה הערים אשר הוא יושב בהנה, הבמחנים אם במבצרים, ומה הארץ, השמנה היא אם רזה, היש בה עץ אם אין".

באותה מידה תמוהה בקשתו של משה: "והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ". האם מראה התפוחים והענבים עשוי להשפיע על מהלך הכיבוש, שהרי המרגלים נדרשים להביא מיבול הארץ?!

מסתבר שקיים סוג אחר של מרגל המבקש לבדוק מקום מסויים אם הוא ראוי למגורים, והוא הנקרא: "תייר". התייר מבקש לברר על מזג האוויר, על פוריותה של הקרקע החקלאית ועל שאר תנאי המקום הנלוים. בפרשת דברים מספר משה על בקשת בני ישראל שקדמה לשילוח המרגלים: "ותקרבון אלי כולכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ וישיבו אותנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבוא אליהן". בקשה זו באה בעקבות דברים שאמר קודם משה: "ראה נתן ה' אלקיך לפניך את הארץ, עלה רש כאשר דיבר ה' אלקי אבותיך לך, אל תירא ואל תחת". בקשת הריגול נשאה חן בעיני משה אשר חשב כי כבושה של הארץ תהיה בדרך הטבע, שכן מסתבר כי הקדוש ברוך הוא לא ירבה בניסים לחינם. אך לא כן היתה דעתו של הקב"ה שגילה למשה שאין צורך בשילוח מרגלים מתוך מטרה צבאית לשם כיבוש הארץ, שכן העם היושב בה הוא עז והערים מבוצרות בביצורים חזקים והם יזדקקו לסייעתא דשמיא ניסית ורק בעזרתה יוכלו להכנס לארץ. אף על פי כן היתה הסכמה מה' כי יוכלו לתור את הארץ, לבדוק את טיבה ואת היותה ראויה למגורים: "שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען", שכן "אני נתן לבני ישראל" בדרך נס ואין צורך בריגול בטחוני. השליחות באה מתוך מטרה להחזיר לתודעת

פרשת שלח לך

בני ישראל כי הארץ טובה מאד וכדאי לבוא אליה וממילא תהיה מוטיבציה גבוהה לכבשה, כי מה להם לטרוח בכיבוש חבל ארץ שאינו נראה להם?

סגנון ריגול זה מבאר יפה את מספרם הגבוה של המרגלים - התרים. אילו היה מדובר בריגול למטרות צבאיות היה די במרגל אחד או שניים, כפי שנהג יהושע בן נון, אך כאן חיפשו את טובלת הארץ, בבדיקה מעין זו היה עדיף שכל שבט ישלח את נציגו, שכן כל שבט היה מעדיף לשמוע את דבריו של נציגו השייך לשבטו. אפשר שפיסת קרקע מסויימת תהיה טובה לשבט אחד, אך אין בה כדי סיפוק לשבט האחר ולכן נשלחו נציגי כל השבטים כולם למעט שבט לוי אשר לא קיבל אחוזה בירושת הארץ ולכן לא היה לו כל ענין בטיבה של הארץ.

ענין זה מבאר גם את הסיבה לבחירתם של אנשים בעלי שם, דבר שאינו מקובל בעולם הריגול, שהרי לצורך ריגול נשלחים אנשים בעלי זהות לא ידועה, אנשים שאינם נמנים בדוקא על מנהיגי העם, אך כאן היה מהצורך לשלוח את ראשיו של כל שבט ושבט, מנהיגים אשר השבט נתן להם את אמונו וסמך על כושר החלטתם שידעו לבדוק כראוי את עניניו של כל שבט ושבט.

ואכן, מסיבה זו נכנסו המרגלים - התרים לפני ולפנים וסרקו את מרכזי הארץ ובדקו האם טובה היא אם רעה, השמנה היא אם רזה..

מקור: הרב יוסף זילברפרב שליט"א